

УДК 340:141

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-66-1-25-32>

Пашутін Вадим Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4216-7875>

СИМУЛЯКРИ В ПРАВІ: ЗАПРОШЕННЯ ДО ДИСКУСІЇ

Зроблено спробу застосувати поняття «симулякр» у трактовці французького філософа постмодернізму Жана Бодрійяра до явищ правового життя. Під симулякром розуміється знак, що не має референта, знак, що втратив зв'язок із тією реальністю, що він мав би позначати, та своїм існуванням приховує відсутність референта. Висловлено гіпотезу про наявність феномена «правовий симулякр», наведено приклади можливих форм прояву цього явища у вигляді правових приписів. Сформульовано припущення про негативний вплив правових симулякрів на ефективність правового регулювання та запропоновано напрямки подальшого дослідження цього феномена.

Ключові слова: Жан Бодрійяр; симулякр; правове життя; правове регулювання; ефективність правового регулювання.

Постановка проблеми. У 1981 році вийшла друком монографія французького філософа Жана Бодрійяра «Симулякри і симуляція» (фр. Simulacres et Simulation). Вона не залишилася непоміченою у філософському науковому середовищі, як і інші чисельні його трактати. У цій монографії викладено авторську концепцію «симулякра», яка стала знаменитою, надала ще більшого авторитету її автору.

«Симулякр» вважається однією з важливих категорій постмодерністської філософії. Хоча сам термін з'явився задовго до постмодернізму. Він бере свій початок із давньогрецької культури. Під «симулякром» Платон розумів не відображення речі, ідеї, а відображення відображення, тобто копію речі, що сама є копією. В епоху Нового часу цей термін набуває ще одного значення: ілюзія, омана, явище, що створює видимість, оманує, навмисно викривляє реальність. З кінця ХХ віку термін «симулякр» міцно входить до постмодерністського мислення. Для постмодернізму характерне заперечення зв'язку між свідомістю і реальністю, між копією та оригіналом, між поняттям і річчю, між знаком і референтом. Тобто симулякр – знак, що не має референта, знак, що втратив зв'язок з тією реальністю, що він мав би позначати. Ми не бачимо за знаком жодної відповідної до нього реальності. Цей знак сам стає реальністю і своїм існуванням приховує відсутність такої реальності [1, с. 31–32].

Новизна підходу Жана Бодрійяра полягає в тому, що він переніс опис симулякра зі сфер чистої онтології та семіології на картину сучасної соціальної реальності. Він пояснив симулякр як результат процесу симуляції, як породження гіперреального за допомогою моделей реального, що не мають власних витоків у реальності [2, с. 32–33].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Таке перенесення категорії «симулякр» саме у трактовці Ж. Бодрійяра на різні сфери суспільного життя було сприйнято та підхоплено іншими дослідниками в галузі філософії. З'явилися публікації, що розвивають поняття симулякра, визначаючи його прояви в політиці, економіці, мистецтві тощо. Серед них: «Феномен симулякра как проявление социальной имитации» [3], «Симулякры как средства ма-

нипуляції общественным сознанием: в свете теории Ж. Бодрийяра» [4], «Симулякры и технологии виртуализации в информационном обществе» [5] та інші, що вийшли друком протягом останніх 10-ти років.

Зважаючи на таку універсальність симулякра та його прояви в багатьох сферах соціального життя, логічно припустити й наявність симулякрів у правовому житті. Тут саме виникає питання: чи є або чи можливі у правовому житті, у правовій системі, безпосередньо в праві подібні явища? Чи можна припустити, скажімо, наявність у системі позитивного права окремих правових норм, що за своєю суттю не є відображенням (моделями) відповідних суспільних відносин, норм, що своїм існуванням (формальним вираженням) маскують відсутність суспільних відносин, які вони призначені регулювати. Чи не можливе існування формальної (формалізованої у законодавстві) юридичної відповідальності, яка де-факто не застосовується та тим самим фактично приховує відсутність державного впливу на певний вид суспільних відносин, що умовно можна назвати «правовим симулякром»? Ця стаття і є спробою поставити ці питання, висунути певні гіпотези з цього приводу, а по суті – запропонувати тему для наукової дискусії за загальним формулюванням: «симулякри в праві».

Як зазначено вище, останнім часом активно обґрунтовується теза про наявність таких симулякрів у різних сферах суспільного життя. Розглядаючи далі цей феномен у праві, корисно розглянути наведений В. А. Ємеліним у згаданій вище роботі «Симулякры и технологии виртуализации в информационном обществе» короткий опис цього феномена як суспільного явища в галузі реклами.

Виклад основного матеріалу. Первинно реклама подає інформацію про річ із метою сприяння її продажу. Така інформація може бути правдивою або не зовсім. Але така реклама залишається у відносній відповідності до цього товару. Вона більшою або меншою мірою відповідає товару. З певним ступенем достовірності відображає якості товару, не «відходить далеко» від товару, який рекламує.

На наступному етапі реклама починає створювати образ товару, свій «рекламний» образ, товар наділяється якостями, що йому не властиві. За допомогою певних прийомів створюється образ, який втрачає зв'язок із товаром, створює особливо привабливе для потенційного покупця середовище, у яке заглиблений цей товар. Цей товар уже перестає бути просто предметом, він перетворюється в певний символ, мрію, що актуалізує окремі прагнення, бажання потенційного покупця. Так створюються торгові марки, бренди. Часто слогани в рекламі мають такий зміст, що, побачивши їх окремо, не можливо зрозуміти, якого товару (виду товару) вони стосуються: «Ти прагнеш більшого», «Ми створюємо майбутнє», «Будь собою» тощо. На цьому етапі вже й утворюється симулякр товару – набір якостей (не властивих товару), що формують ціну товару. Тут уже з'являється образ не існуючого товару (пропозиція продати товар, який не існує). З'являється знак, образ, що всім своїм змістом приховує відсутність референта (того самого товару, що рекламується), зв'язок реклами й товару втрачено. Уже товар має прилаштовуватися під рекламу. Вже реклама генерує якості товару, симуляція стає генератором реальності.

За цим відривком копії від оригіналу (реклами від товару), за цією втратою відповідності репрезентації референту (відповідність рекламі товару) настає третій етап трансформації реклами. Вона стає самостійною, самоцінною, набуває власного онтологічного статусу. Ми вже дивимося на рекламу як на витвір мистецтва, забувши про товар, що вона нам пропонує, іноді відеореклама постає перед нами як відеосюжет, коротенький фільм зі своєю інтригою та грою акторів. Це вже певний жанр, номінанти якого оцінюються на конкурсах. Вона сама стає товаром. Що далі?

Далі реклама стає самодостатнім явищем, системою симулякрів, що формуються та розвиваються як окрема система зі своїми правилами внутрішньосистемної за зовнішньої

взаємодії. І вже важко зупинити цей маскарад образів без референтів, «копій без оригіналу»¹.

Такий приклад рельєфно демонструє сформульовані Жаном Бодрійяром чотири послідовні фази представлення (відображення) реальності, у яких воно: 1) відображає глибинну реальність; 2) маскує та денатуралізує глибинну реальність; 3) маскує відсутність глибинної реальності; 4) взагалі не співвідноситься з будь-якою реальністю: воно є чистий симулякр [1, с. 37–38].

Чи не нагадує це нам фантастичні сюжети створення штучного інтелекту та його носіїв, що можуть самі генерувати штучний інтелект більш високого рівня? Це призводить до функціонування таких кібернетичних одиниць у своїй окремій, непідконтрольній людині системі. Вони вже не є функціональними копіями людського інтелекту, а є самостійною незалежною від людського інтелекту та його можливостей системою, що підкорює собі людство, намагається переробити людей відповідно до вимог та умов свого «кібернетичного» існування.

Можемо припустити, що й таке явище, як бюрократія, можна пояснити через категорію симулякра. Наявність купи паперових «довідок», «рішень», «клопотань», «доручень» та система їх виробництва може приховувати відсутність саме тієї діяльності, яку вони демонструють. Бюрократія завжди прагне до самодостатності, до самовідтворення, розширення, самозбереження. Самозбереження бюрократії забезпечується генерованим нею самою зовнішнім контролем за дотриманням правил бюрократії: наявністю відповідних документів певної форми, їх переліку, обліку, обігу.

Спитайте пересічного чиновника: що для нього найстрашніше? Зазвичай, відповідь: перевірка, комісія, інспектування його діяльності. Підготовка до таких перевірок – це частковий параліч діяльності закладу, державного органу, його чиновників. У цей період все особливо активно спрямовано на формування переконливого образу того, чого нема в повсякденній діяльності установи, чиновника. Це і є симулякри на третій фазі їх формування. Протоколи, накази, розпорядження, вказівки, довідки про їх виконання тощо. Чим більше паперів, тим краще для чиновника під час перевірки. Адже комісія перевіряє «документацію» як образ, відображення діяльності. Нерідко ця документація і є тим образом діяльності, що не існує, тобто симулякром. Чи не на це вказують певні «тіньові», але широко відомі правила поведінки бюрократа: «зробив – запиши, не зробив – запиши двічі», «чим більше паперів – тим краще». Це вже не що інше, як принципи існування бюрократії як автономного утворення без будь-якого зв'язку зі сферою діяльності (відповідальності) чиновника, організації. Така діяльність за подібними принципами – чи не приклад чистого симулякра за Ж. Бодрійяром?

Як бачимо з наведених прикладів, дійсно, симулякри є явищем достатньо універсальним та розповсюдженим у різних сферах суспільного життя. Наведене вище, описане в публікаціях існування симулякрів у економічній сфері та обґрунтоване припущення про наявність такого феномена в управлінні суспільством. Наведене дозволяє рельєфно продемонструвати, як виглядають (формується) симулякри в окремих сферах суспільного життя, а також стверджувати про можливість, за аналогією з викладеним, висунути гіпотезу щодо наявності такого феномена не тільки в економіці, соціальному управлінні та інших сферах буття соціуму, а й у правовій сфері, правовому житті.

Розглядаючи можливість застосування цього феномена у правовому житті, маємо визначити (обрати для подальшого розгляду) поняття правового життя, оскільки таке складне явище ще не має сталого загальноновизнаного визначення. Для нашого дослідження під правовим життям розуміємо всю сферу буття права з усіма його позитивними й негативними проявами, сукупність усіх форм юридичного буття, що включає і негативні процеси, випадкові чинники, дозволяє охопити всі аспекти і прояви права, його структуру та динаміку.

¹ Тут ми у чотирьох абзацах достатньо довільно та скорочено наводимо інформацію із зазначеного джерела, водночас намагаючись не змінити сутність та наочність наведеного прикладу.

У такому формулюванні правове життя охоплює всі без виключення правові явища, навіть ті, які опосередковано пов'язані з правом або мають до нього відношення, віддзеркалюють цінності права [6, с. 67].

Відповідно до такого широкого розуміння категорії «правове життя», можемо визнати, що розглянуті вище приклади (принаймні в частині правового регулювання реклами, управлінських відносин) можна також віднести до правового життя. У такому разі можемо більш впевнено говорити про наявність симулякрів у правовому житті. Це занадто широкий для окремої статті предмет дослідження. Можемо лише обмежитися цим твердженням як гіпотезою.

Що ще може вказувати на ймовірну присутність симулякрів у правовому житті, у самому праві?

У теорії права досліджуються явища, які є близькими, суміжними до розглядуваного феномена, а саме: дійсність, дієвість, реальність права. Тобто йдеться про те, чи реалізуються в житті окремі правила поведінки, що формалізовано у праві (у цьому випадку говоримо про позитивне право), чи мають окремі моделі поведінки (правові норми) реальних референтів у житті суспільства, чи дійсно виникають такі правовідносини, що формалізовані в окремих правових нормах (моделях цих правовідносин) [7; 8]. Інакше кажучи, йдеться про формалізовані моделі поведінки, що не відображають поведінку, моделі (копії) без референтів. Не можна виключати, що ці норми (моделі) своїм існуванням приховують відсутність відповідних правових відносин, створюють ілюзію правового регулювання певних видів відносин.

На наш погляд, окремі приклади можуть свідчити про норми, приписи, що мають ознаки симулякрів, оскільки фактично «маскують та денатуралізують» фактичні відносини в суспільстві, що складаються та утверджуються всупереч цим нормам або не нормативним приписам.

По-перше, можна припустити наявність норм права, що мають ознаки симулякра, у нормативних актах різного рівня – від конституційних до підзаконних.

Серед таких норм можна відзначити деякі конституційні норми, що залишаються декларативними, наприклад: «У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безкоштовно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена» (с. 49, ч. 3 Конституції України). Наявність такої конституційної норми не заважає чиновникам МОЗ України, обґрунтовуючи реформу медицини, заявляти, що в Україні безоплатної медицини фактично не залишилося. Норма про безоплатну медичну допомогу фактично маскує відсутність дієвої медичної допомоги в державних закладах охорони здоров'я через відсутність достатнього для такої допомоги медикаментозного та апаратного забезпечення. По суті, порушенням цієї конституційної норми є поточна реформа медичного обслуговування (таке твердження не є критикою цієї реформи), що встановлює обмеження на види безоплатної медичної допомоги, мотивуючи це, зокрема, і фактичною відсутністю (умовністю) безоплатної медицини. Тобто сама норма не тільки вже не відображає реальність (не має референта), а й фактично стає таким чинником, який дозволяє відходити від цієї норми в правовому житті. Існування норми права фактично стає самостійним, без відображення відповідних правових відносин (через їх спотворення або зникнення), крім того, вона використовується для формування інших відносин усупереч цій нормі (оплатних послуг у державних закладах охорони здоров'я).

Або, наприклад, норма, що викладена у другому пункті статті 37 Регламенту Верховної Ради України: «Відкрите голосування здійснюється: 1) кожним народним депутатом особисто за допомогою електронної системи в такий спосіб, що унеможливує голосування замість народного депутата іншою особою». Не виконання цієї норми вже стало нормою. Тобто маємо порушення процедури голосування та, відповідно, виникає питання про легітимність нормативних актів, що проголосовані в такий спосіб. Славнозвісне «кнопкодавство» окремих українських парламентаріїв стало нормою законотворчої діяльності. Закони,

проголосовані з використанням такого прийому, визнаються такими, що прийняті в легітимний спосіб (бо підписуються Президентом України) та набувають законної сили. На даній підставі на виконання цих законів видаються підзаконні акти центральних органів виконавчої влади, і далі ця піраміда нормативних актів розширюється, входить у правове життя. І все це відбувається, зокрема, під прикриттям норми про обов'язковість персонального голосування у вищому законодавчому органі. Цей приклад засвідчує наявність знаку, моделі поведінки, що втратила зв'язок із референтом, приховує його відсутність та існує сама по собі як матеріал для політичних дебатів та різного роду ток-шоу, але не для правового регулювання. Ця норма, скоріше, перемістилась у політичне життя і там виконує зовсім інші функції: політичних обвинувачень, протидії політичним опонентам тощо.

Ще один приклад: пункт 2.9 (д) Правил дорожнього руху України, що забороняє водію «під час руху транспортного засобу користуватися засобами зв'язку, тримаючи їх у руці (за винятком водіїв оперативних транспортних засобів під час виконання ними невідкладного службового завдання)». Норма існує сама по собі, у житті виглядає все навпаки. Фактично в реальному житті існує вже інша норма-традиція: розмова по мобільному телефону за кермом, тримаючи телефон у руці – нормальна поведінка, що розповсюджується, знаходить підтримку, передається новим водіям тощо. Знов-таки, правова норма не є відображенням соціальних відносин. Норма формально є, відповідальність за її порушення є, а адміністративна практика застосування такої відповідальності така, що нібито всі водії дотримуються цієї заборони. Так само можна констатувати, що наявність норми та офіційних показників практики її застосування говорять нам не про те, що відбувається насправді. Що сталося з введенням в дію на початку цього року норми про зменшення дозволеної максимальної швидкості дорожнього руху в населених пунктах України з 60 до 50 кілометрів на годину? Чи не очікує цю норму така ж сама доля?

Наведені приклади свідчать про те, що в системі права можуть бути окремі норми, які мають властивості симулякра. Вони не відображають реальні суспільні відносини, своїм існуванням приховують відсутність таких правових відносин, що мають виникати (існувати) на підставі таких норм права, іноді стають самодостатніми правовими символами та виконують інші, не властиві нормам права функції.

По-друге, ознаки симулякра властиві таким правовим приписам, які в теорії права називають розпорядчими.

Автор цієї статті досліджував правову природу актів, що містять такі приписи. Ці приписи не відносяться ані до нормативних, ані до індивідуальних та посідають проміжне між ними положення. Важливо зазначити, що поняття розпорядчого акта і розпорядчої діяльності, що склалися в теорії права, не співпадають із такими самими поняттями в адміністративному праві [9]. Ці приписи зазвичай виглядають як «зосередити діяльність на напрямку ...», «звернути увагу на ...», «підвищити ефективність ...». У такому розумінні розпорядчий акт – це піднормативний офіційний письмовий документ субординаційного характеру, який видається вповноваженим органом держави або посадовою особою та визначає цілі, напрямки та характер діяльності підлеглих суб'єктів щодо забезпечення реалізації нормативно-правових приписів у певних соціальних умовах [10, с. 11]. Установлено, що такі акти виконують коригуючу функцію у правовому регулюванні, оперативно реагують на «затримки», «пробуксовки» механізму правового регулювання, на зміни соціальних умов, управлінської ситуації.

Але поряд із позитивною функцією такі акти містять і небезпеку. Оскільки корекція роботи механізму правового регулювання за допомогою таких розпорядчих приписів, як реакція державних органів на зміни в управлінській ситуації, є значно більш оперативним та менш трудомістким процесом, ніж видання нормативних актів та актів застосування, то хибне розуміння ролі розпорядчих актів у правовому регулюванні може породжувати спокусу вирішення проблем правового регулювання шляхом видання великої кількості цих актів. Це створює лише видимість правового регулювання суспільних відносин [11, с. 68–69]. Можна

обґрунтовано припустити, що ця небезпечна властивість розпорядчих актів сприяє їх розповсюдженню. Не складно знайти приклади переповнення такими приписами управлінських актів, особливо на локальному рівні. Перевиробництво приписів на кшталт «посилити», «покрощати», «зосередити увагу», «забезпечити зростання» тощо породжує виробництво аналогічних приписів на виконання цих загальних. До того ж важко визначити критерії реалізації цих приписів. Їх широке використання призводить до беззмислового збільшення документообігу, який уже сам стає самоціллю, має свої правила існування та самозбереження. Таким чином, зазначені приписи, що відносно до розпорядчих самі можуть перетворюватися в символи-симулякри, символи (акти, приписи), за якими нічого не стоїть. Їх наявність, «активне виробництво» нерідко приховує відсутність діяльності, що в них прописана.

По-третє, можемо навести приклад таких приписів, що відображають формальну їх реалізацію в суспільному житті, але лише формальну, лише за формою, що приховує відсутність бажаного (програмованого приписом) змісту діяльності.

Згадати хоча б відому Постанову Президії Вищої атестаційної комісії України від 15 січня 2003 року № 7-05/1 «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України», яка ще вважається чинною. П. 3 цього документа, що його фактично скопійовано у вимоги до статей переважною більшістю наукових видань, зобов'язує приймати до опублікування статті лише за умови наявності в них таких структурних елементів: «постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження й перспективи подальших розвідок у даному напрямку». Окремі редакційні колеги наукових видань ідуть шляхом формального дотримання такої структури та виходять з того, що достатньо лише рубрикації тексту згідно із зазначеними вище назвами структурних елементів.

Не буде великим викривленням твердження про те, що нерідко за такою «науковою структурою» ховається відсутність науковості та прагнення до збільшення кількості публікацій конкретного автора. Особливого викривлення дістала сутність структурної частини «аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття». Тут нерідко наводиться лише перелік прізвищ авторів, що досліджували означену проблему без аналізу тих самих досліджень і публікацій, виділення невирішеної частини проблеми, як того вимагає припис по суті. Це вже настільки входить у традицію, що така форма викладу цієї частини вже отримала умовну саркастичну назву – «поминальник». Що маємо? За нормами науковості ховається її відсутність. Можемо стверджувати, принаймні у галузі права, це не всеохоплююча картина, але небезпечна виражена тенденція. Вимоги до змісту статей підмінюються дотриманням форми (назвами структурних елементів статей). Знов-таки можемо говорити про ознаки симулякра в таких вимогах (норм, що містять вимоги до змісту наукової статті). Такі приписи підходять під характеристику «пустих форм-термінів науки-симулякра», яку наводить О. В. Боровкова: «Такі, що живуть самі по собі, втрачають первинний смисл та в результаті можуть наповнюватись будь-яким змістом» [12, с. 61]. Наявність вимог, імітація їх виконання приховують фактичне їх недотримання. Ступінь приховування порушення цих норм підсилюється формальним їх виконанням.

Закономірне питання: якщо це так, дійсно у праві, правовому житті є такий феномен у різних проявах, то що це дає для правової науки, юридичної практики, розуміння правових процесів? З наведених вище прикладів видно, що симулякри в праві мають негативний вплив на саме правове регулювання. Замість правового регулювання отримуємо його імітацію. Можливі ситуації, за яких не тільки симулюється правове регулювання певного виду

відносин, а й створюється ефект приховування відсутності такого регулювання. Правова норма, наприклад, може виконувати роль омани, своєю наявністю приховувати відсутність правового регулювання, вона може бути елементом формування «правової гіперреальності» і, відповідно, перешкоджати ефективному правовому регулюванню суспільних відносин.

Способи виявлення, прогнозування таких явищ у праві можуть стати ефективним чинником підвищення ефективності правового регулювання, що дозволяє стверджувати актуальність запропонованого напрямку дослідження. Способи виявлення, виокремлення таких правових симулякрів, на наш погляд – достатньо актуальне питання для формування, модернізації правової системи України через процес активного правотворення. Це дає підстави говорити не тільки про теоретичну, а й про практичну актуальність висловлених пропозицій.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можемо сформулювати гіпотезу про існування в праві та правовому житті феномена, який ми умовно назвали б «правовим симулякром». Це правові приписи (нормативні та ненормативні), що своїм існуванням приховують відсутність реалізації цих приписів у житті. Вірогідно, вони негативно впливають на ефективність правового регулювання, що вказує на необхідність виявлення таких приписів, вивчення закономірностей їх формування та функціонування. Є підстави припустити наявність правових симулякрів і в інших явищах правового життя суспільства, що також потребує окремого дослідження. Подальшими кроками в цьому напрямку можуть стати більш точне визначення поняття правового симулякра, формування його ознак, сутності, видів, властивостей тощо.

Список використаних джерел

1. Курмелева Ю. Л., Мещерякова Л. Ю. Симулякр и общество в современной социальной теории. *Вестник Российского университета дружбы народов. Сер. Социология.* 2006. № 2. С. 31–46.
2. Закирова Т. В., Кашин В. В. Концепция виртуальной реальности Жана Бодияра. *Вестник ОГУ.* 2012. №7 (143). С. 28–36.
3. Закирова Т. В. Феномен симулякра как проявление социальной имитации. *Вестник ОГУ.* 2014. № 7 (168). С. 50–53.
4. Комова М. В. Симулякры как средства манипуляции общественным сознанием: в свете теории Ж. Бодрийяра. *Современные исследования социальных проблем* (электронный научный журнал). № 11(31). 2013. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/simulyakry-kak-sredstva-manipulyatsii-obshchestvennum-soznaniem-v-svete-teorii-zh-bodriyyara> (дата звернення: 10.02.2019).
5. Емелин В. А. Симулякры и технологии виртуализации в информационном обществе. *Национальный психологический журнал.* 2016. № 3(23). С. 86–97.
6. Куціпак О. В. Правове життя як самостійна юридична категорія. *Часопис Київського університету права.* 2009. № 3. С. 64–68.
7. Заморська Л. І. Дія та дійсність нормативності права (за Г. Кельзенем). *Наукові праці НУ ОЮА.* 2012. Т. 11. С. 281–288.
8. Ромашов Р. Реальность права – праксеологический контекст современного интегративного правопонимания. *Публічне право.* 2017. № 3(27). С. 31–39.
9. Пашутін В. В. Розпорядча діяльність: проблеми видового відокремлення. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: зб. наук. праць.* 2002. № 3. С. 30–36.
10. Пашутін В. В. Правова природа розпорядчих актів: автореф дис. ... канд. юрид. наук / 12.00.01. Харків. 1998. 19 с.
11. Пашутін В. В. Правова природа розпорядчих актів: дис. ... канд. юрид. наук / 12.00.01. Харків. 1998. 193 с.
12. Боровкова О. В. Бессобытийная история в представлениях постмодернистов. *Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология.* 2018. № 45. С. 58–69.

Пашутин Вадим Владимирович,
кандидат юридических наук, доцент
(Донецкий юридический институт МВД Украины, г. Кривой Рог)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4216-7875>

СИМУЛЯКРЫ В ПРАВЕ: ПРИГЛАШЕНИЕ К ДИСКУССИИ

Статья представляет собой попытку применить понятие «симулякр» в трактовке французского философа постмодернизма Жана Бодрийяра к явлениям правовой жизни. Под симулякром понимается знак, который не имеет референта, знак, который утратил связь с той реальностью, которую он должен обозначать, и своим существованием скрывает отсутствие референта. Высказана гипотеза о наличии феномена «правовой симулякр», приведены примеры возможных форм проявления этого явления в виде правовых предписаний. Сформулировано предположение о негативном влиянии правовых симулякров на эффективность правового регулирования и предложены направления дальнейшего исследования этого феномена.

Ключевые слова: Жан Бодрийяр; симулякр; правовая жизнь; правовое регулирование; эффективность правового регулирования.

Pashutin Vadym Vladimirovich,
PhD in Law, Associate Professor
(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4216-7875>

SIMULACRUMS IN LAW: AN INVITATION TO DISCUSSION

The article attempts to apply the concept "simulacrum" in the interpretation of the French postmodern philosopher Jean Baudrillard to the phenomena of legal life. The genesis of this concept is briefly presented. A simulacrum is a sign that does not have a referent, a sign that has lost its connection with the reality that should designate, and but its existence hides the absence of a referent. There are four phases of transformation the sign presented that display its referent in a sign without a referent – simulacrum. Based on the position expressed in scientific publications about the prevalence of this phenomenon in various spheres of public life, a hypothesis has been expressed about the existence of the "legal simulacrum" phenomenon. Examples of possible manifestation forms of this phenomenon in positive law in the form of normative, administrative legal prescriptions are given. It is shown that the norms of laws and by-laws may have the properties of a simulacrum. Examples show the stages of transformation such signs as legal prescriptions into legal simulacrum. The relevance of studying such a phenomenon is justified, which is important not only for the theory of law, but also for the practice of modernizing the legal system of the state. A hypothesis was expressed about the possible presence of legal simulacrum in all spheres of legal life, which requires a separate study. As an additional argument for the study of legal simulacrum, attention is paid in the theory of law to such phenomena as "the validity of law", "the reality of law", which are essentially related to the manifestations of legal simulacrum. An assumption is formulated about the negative impact of legal simulacrum on the effectiveness of legal regulation and directions are suggested for further research of this phenomenon.

Key words: Jean Baudrillard; simulacrum; legal life; legal regulation; effectiveness of legal regulation.

Надійшла до редколегії 15.01.2019